

Protokoll

Fra møte i faggruppen for Fremmede organismer og Handel med truede arter (CITES)

Dato: 02.03.2016, kl. 10-14

Sted: Vitenskapskomiteen for mattrygghets lokaler, Lovisenberggt. 8, Hjørnevillaen, Oslo

Møteleder: Vigdis Vandvik

Deltakere

Fra faggruppen for fremmede organismer og CITES:

Vigdis Vandvik, Hugo de Boer, Jan Ove Gjershaug, Nina E. Nagy, Anders Nielsen, Eli Rueness, Kjersti Sjøtun, Hans Kristen Stenøien, Gaute Velle

Forfall:

Kjetil Hindar, Lawrence Kirkendall, Odd Terje Sandlund, Björn Nordén

Fra Miljødirektoratet, Arts- og vannavdelingen, Artsseksjonen:

Esten Ødegaard, Øystein Størkersen, Kjersti Wannebo Nilsen

Fra Artsdatabanken:

Lisbeth Gederaas

Fra sekretariatet til VKM:

Maria G. Asmyhr (ref.), Merethe Aasmo Finne (ref.)

1. Velkommen, fravær, habilitet og godtgjøring

Faggruppeleder ønsket velkommen til møtet. Ingen av medlemmene erklærte at de hadde mulige interessekonflikter i noen av sakene som skulle behandles på møtet.

2. Godkjenning av møte-innkallelse og dagsorden

Agenda og møteinnkallelse ble godkjent.

3. Svein Fosså presentasjon

Styreleder og generalsekretær i Norges Zoohandleres Bransjeforening (NZB) Svein Fosså, holdt en presentasjon om akvatiske planter og terrestriske arthropoder i zoo-handel og som hobby. Presentasjonen ga et godt innblikk i hvordan lovlig zoo-handel foregår i Norge og hvordan det illegale markedet påvirker den lovlige handelen. Noen av hovedpoengene i presentasjonen var:

- Bruken av akvatiske planter til akvarier og hagedammer er stadig økende, med en stor global produksjon.
- Tilsvarende får bruken av insekter og edderkoppdyr som hobbydyr stadig større omfang.
- Fosså framhevet dette som svært positive aktiviteter for barn og voksne og noe som fremmer interesse og kunnskap om biologi, natur og miljøvern
- Dette er en stor og uoversiktlig bransje, men de norske aktørene er opptatt av ansvarlighet blant forbrukerne og de kjører kampanjer som går på regelmessig helsekontroll av dyrene, oppfordringer mot å sette ut dyr/planter i naturen og informasjon om hvilke arter som er lovlige/ulovlige å importere.
- Zoo-bransjen har et tett samarbeid med norske miljømyndigheter og gjør sitt ytterste for at lover og regelverk følges. Fosså understreket imidlertid viktigheten av å ha et fornuftig regelverk og et gjennomarbeidet system som gir folk tillitt til at det er nødvendig.
- Resultatene fra en spørreundersøkelse blant entusiaster ga innblikk i hvordan nåværende regelverk om import oppfattes og tanker rundt ansvarlighet og eget dyrehold.

Relevansen av forskrift for fremmede organismer i forhold til CITES ble diskutert. For eksempel så er arter innen slektene *Pandinus* og *Brachypelma* både omfattet av CITES og forskrift om fremmede organismer.

4. Orientering fra prosjektgruppene

Vurdering av risiko for biologisk mangfold ved innførsel av planter til hold i akvarier og hagedammer: Prosjektgruppen har delt inn artene i følgende grupper: **1.** Arter som allerede finnes i Norge og som er godt etablert her; **2.** Arter som finnes i Norge, men som er rødlistet; **3.** Arter som er invaderende i naboland, og som mest sannsynlig vil kunne være invaderende i Norge; **4.** Tropiske og varmekjære arter som kun kan overleve innendørs eller i oppvarmede hagedammer; **5.** Ikke-invaderende arter.

Artene i gruppe 3 har gjennomgått screening ved hjelp av Great Britain Non-Native Species Secretariat (NNSS) sin metodikk. Prosjektgruppen nærmer seg slutten av screeningen og sitter igjen med noen arter som skal risikovurderes. Det gjenstår å finne ut hvordan artene i gruppe 1 og 2 skal behandles.

Vurdering av risiko for biologisk mangfold ved innførsel og hold av terrestriske edderkoppdyr og insekter: Innledende screening av alle gruppene er i hovedsak ferdig. Det gjenstår imidlertid fortsatt en del arter som må grupperes med hensyn på behov/grunnlag for videre risikovurdering. Det er stor variasjon i datagrunnlaget for de ulike gruppene, men det er nå viktig at en sammenfatter det som finnes av data og tydeliggjør kunnskapshull og usikkerhet. Gruppen har brukt artenes antatte klimanisje som basis for screening.

Metodikk for miljørisikovurderinger: Arbeidet med metodikk for miljørisikovurderinger har vært litt forsinket på grunn av sykdom, men nå er gruppen godt i gang. Diversiteten i VKMs miljøoppdrag har ført til at prosjektgruppen har måttet re-evaluere den opprinnelige planen om å finne én felles metodikk som skulle kunne brukes på tvers av oppdragene. I stedet vil det bli utarbeidet et metodedokument der flere etablerte/anerkjente metodikker presenteres, inkludert et sett med kriterier for metodevalg for ulike typer oppdrag. Først vil det vil være en felles screening-del som tar for seg:

- Taxonomi
- Klimanisje
- Habitat
- Hvorvidt organismen er vektor for pest/sykdom

Det diskuteres hvordan resultater fra ulike risikovurderings-metodikker skal kunne sammenfattes og standardiseres i VKM-rapportene.

5. Orienteringer fra Miljødirektoratet

CITES: Øystein Størkensen fra Miljødirektoratet orienterte om VKMs nye oppdrag innenfor CITES – handel med truede arter. I løpet av 2016 skal et forslag til ny norsk CITES- forskrift sendes på høring. Hovedmålet med denne forskriften er å stramme inn det norske regelverket og få til en bedre harmonisering med EUs regelverk. Den første delen av VKMs oppdrag går ut på å gå gjennom arter som på EUs lister er underlagt strengere regulering enn under norsk forskrift, og gjøre en vurdering av kunnskapsgrunnlaget for disse i forhold til en eventuell innstramming i norsk regulering. For eksempel tillegg av nye arter samt flytting av arter til en strengere regulert CITES kategori (fra II til I).

Den andre delen av oppdraget (som kommer i april) går ut på å foreta en vurdering av kunnskapsgrunnlaget for listing av anslagsvis 50 arter som skal opp til behandling på neste partsmøte under CITES-konvensjonen (Cop17) høsten 2016. Eli Rueness og Jan Ove Gjershaug skal delta i prosjektgruppen. Det er behov for flere prosjektdeltagere og sekretariatet vil kontakte aktuelle kandidater.

Australian Red Claw: VKM har fått i oppdrag av Miljødirektoratet å utføre en miljørisikovurdering av innførsel av australsk red claw kreps til landbasert oppdrett. Faktorer som skal inngå i vurderingen er risikoen for uheldige følger for biologisk mangfold og risikoen ved eventuelle følgeorganismer. I tillegg skal eventuelle risikoreducerende tiltak beskrives (i forhold som kan iverksettes).

I tillegg ber Mattilsynet VKM om å vurdere smitterisiko ved import og oppdrett knyttet til samme søknad. Oppdragene fra Miljødirektoratet og Mattilsynet skal besvares med én felles rapport. Rapporten og vurderingen vil være et tverrfaglig samarbeid i VKM mellom faggruppene for dyrehelse og dyrevelferd (FG8), mikrobiell økologi (FG11) og fremmede organismer (FG10). Prosjektgruppen vil være forankret i gruppen for dyrehelse og dyrevelferd, med Øivind Bergh fra Havforskningsinstituttet (HI) som faglig leder. De andre prosjektgrupped medlemmene er

- Edgar Brun, Veterinærinstituttet VI (FG8)
- Carlos das Neves, VI (FG8)
- Kjetil Hindar, NINA (FG10)
- Anders Jelmert, HI (FG11)
- Helga Høgåsen, VI (ekstern ekspert)

Det skal være oppstartsmøte i prosjektet 29.3.16 og rapporten skal etter planen være ferdigstilt innen 30.06.16. Rapporten skal etter planen sendes ut på høring til faggruppen for fremmede organismer 25.05.16 (via mail) og eventuelle kommentarer og tilbakemeldinger må være registrert innen 30.05.16. Faggruppen for dyrevelferd og dyrehelse skal behandle og endelig godkjenne rapporten 10.06.16.

Usikkerhet i miljørisikovurderinger

Et av prosjektene som sekretariatet i VKM jobber med er hvordan usikkerhet i risikovurderinger skal beskrives, vurderes og kommuniseres på best mulig måte til mottakerne. Arbeidet i usikkerhetsprosjektet skal bidra til å gi Hovedkomiteen, faggruppene og sekretariatet et bedre grunnlag til å vurdere om alle usikkerhetslementer er tatt med i vurderingen, og om elementene er vektlagt på en måte som et felles fagmiljø kjenner seg igjen i.

Inger Therese Lillegaard fra sekretariatet holdt en presentasjon om usikkerhet i risikovurderinger, hvordan den kommuniseres, på hvilket nivå og hvordan det gir utslag på vurderingen og konklusjonen vår. Viktige faktorer i forhold til det å kommunisere usikkerhet er valg av risikovurderingsord og skala. Det skal være klart for målgruppen av vurderingen hva slags skala som ligger til grunn for de ordene man har brukt for å beskrive risikoen.

Det ble gjennomført en øvelse hvor alle skulle rangere en rekke utsagn hentet fra risikovurderingsrapporter etter hvor sannsynlige de virket. Sammenligning av svarene i faggruppen viste at alle hadde svart forskjellig, noe som ytterligere illustrerte viktigheten av å ha og bruke klare skalaer for omtale av risiko.

6. Gjennomgang av VKMs rutiner for prosjektarbeid

Faggruppeleder og koordinator gjennomgikk noen av VKMs rutiner for prosjektarbeid. Hver prosjektgruppe har en faglig ansvarlig fra faggruppen og en prosjektleder fra sekretariatet. Det er prosjektleder som til enhver tid er ansvarlig for framdrift i prosjektet og at rapporten leveres til oppdragsgiver til avtalt tid. Det er derfor helt nødvendig at prosjektleder er informert om eventuelle problemer/forsinkelser i arbeidet med prosjektene slik at dette kan løses på best mulig måte. Det er også viktig at prosjektleder er inkludert i all korrespondanse relatert til prosjektene.

7. Nye møtedatoer og planlagt tema for disse

4.05.16 Diskusjon og godkjenning av rapporten for prosjektet: Vurdering av risiko for uheldige følger for biologisk mangfold ved innførsel og hold av landlevende edderkoppdyr og insekter.

21.06.16 Diskusjon og godkjenning av CITES-rapport (oppdrag 2).

September Diskusjon og godkjenning av rapporten for prosjektet: Vurdering av risiko for uheldige følger for biologisk mangfold ved innførsel og holde av planter til akvarium og hagedammer. Diskusjon og godkjenning av CITES-rapport (oppdrag 1).

November Diskusjon av første del av metodikk for miljørisikovurderinger.